

Delavsko-kmetijski list.

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto II.

LJUBLJANA, 8. oktobra 1925.

Stev. 36.

Petletnica koroškega plebiscita.

Dne 10. oktobra se bo slavila po Sloveniji petletnica koroškega plebiscita; „naciona“ krogi se bodo zavili v žalost in tugovanje, vzbujeni po tužnih okrožnicah zato poklicanih organizacij, — brez teh oklicev bi velika večina teh „nacionalistov“ pozabila tudi na to obletnico — sodelovale bodo vse stranke. Tamkaj preko meje — v Avstriji se bo slavil petletni jubilej koroškega plebiscita z zmagošlavjem, petjem in vriskanjem, z banderami — na eni strani krokodilske solze, na drugi kanibalsko veselje. In konec bo zopet cele storije! In kmet in delavec na Koroškem bo trpel nadalje, izkoriščen od mednarodnega kapitala, katerega interes je, da z raznarodovanjem in podjarmljenjem drugih narodov vzdržuje v ravnotežju svoje mednarodne interese na dobičku človeških dobrin.

Ker se bo skušalo pritegniti k tej obletnici na eni kakor na drugi strani tudi proletarijat, je potrebno, da izpregovori tozadevno tudi ta svojo besedo ob tej petletnici. To je potrebno tem bolj, da se razčisti stališče, ki ga je zavzemal proletarijat pred petimi leti ob plebiscitu in ki ga naj zavzema danes ob zvokih turobnih koračnic nacionalnih fanfar. Tukaj ni mišljen tisti neznanec del proletariata, ki se zbira in se je pred petimi leti zbiral okrog Socialistične stranke Jugoslavije, ker ta del je pred petimi leti zavzemal drugo — po krivdi voditeljev seveda — protimarksistično stališče napram plebiscitu. Mislimo na tisti del proletariata, ki se zaveda svojih razrednih ciljev in ki je že takrat v viharju pijanega navdušenja imel pogum izreči parolo:

„Mednarodni proletarijat ne sme postavljati mej med narodi, ampak mora meje podirati, kjer so.“ (Rdeči prapor, januar 1920).

Ta parola se je takrat nam silno zamerala. S pomilovanjem se je tedaj gledalo na nas, češ: Oprostite jim, ker ne vedo, kaj delajo. Mi pa smo lahko ponosni na takratno stališče, ki je bilo pravilno, razredno, marksistično.

Danes po petih letih čutimo tem bolj kako klavirno, breznačelno vlogo je igral pri plebiscitu internacionalni proletarijat. Zgrozimo se in neverjetno se nam zdi, kako je moglo priti do tega, da je sodeloval takrat v tej orgiji nacionalne pijanosti, v tej oštarijski navdušenosti različnih „Prügelband“, na tem gnojišču najgrših instinktov, tudi mednarodni proletarijat, pritegnjen potom vodstev strank, združenih v II. internacionalni.

Ob problemu koroškega vprašanja, ki zavzema neznanen teren kapitalističnih interesov, je padla v vodo vsa mednarodnost raznih socialističnih strank, voditelji, ki so bili oznanitelji velike mednarodne ideje desetletja in so še danes predstavitelji strank, ki oznanjajo v okviru načrtov II. internacionalne mednarodnost in svobodo, so ob priliki koroškega plebiscita namah pozabili na svojo internacionalnost ter so si skočili v lase. Socialisti so na torišču koroškega plebiscita izgubili ravnotežje — že tukaj, kaj bo takrat, ko bodo nastopili večji in široki mednarodni zapeljaji. Ali se bo ponovilo leto 1914?

Jasno se je socialpatriotizem udeleževal ob plebiscitu potom dveh

strank: jugoslovanske socialno demokratske stranke in avstrijske socialno demokratske stranke. Vsi takratni časopisi obeh strank so bili polni plebiscitne agitacije, patriotičnih izjav o „lepi koroški deželi“ in „ungeteiltes Kärnten“, o Gosposvetskem polju, Karavanah itd. Brezdvomno je bilo udeleževanje nemške socialne stranke močnejše, hujše in bolj organizirano, smotreno, in mirne duše lahko rečemo, da je avstrijska socialna demokracija odločila v prid Avstriji. Zato pada na njo velik težak greh. Vsled tega pa seveda načelen greh jugoslovanske socialistične stranke ni manjši, dasi se ona s svojim delovanjem ni mogla uveljaviti med zbeganim proletariatom plebiscitnega ozemlja, ker je bila slabejša in slabejše organizirana.

Za plebiscitno ozemlje samo sta izdajali obe stranki posebni glasili. Jugoslovanska je izdajala časopis: „Socialist“ v Velikovcu, avstrijska pa „Sozialdemokratische Mitteilungen“ v Celovcu. Ton pisave teh obeh listov je padel pod čast pisave navadnih me-

Obvestilo in opozorilo
ljubljskim sodrugom!

Volitve v obrtno in vzključno sodišče v Ljubljani za II. volilni razred delavcev, oziroma delojemalcev se vrše v nedeljo 10. oktobra od 8. ure zjutraj do 13. (1. ure popoldne) v veliki dvorani Mestnega doma.

Pozivamo vse sodruge, ki so prejeli volilne izkaznice, da se volitev na vsak način udeležijo.

Informacije o kandidatih in načinu volitev bodo dajali zaupniki v obratih in uredništvo v Delavskem domu.

ščanskih časopisov. Pošten socialist bi si zakril obraz in se razjokal, ali pa bi pljunil na vso to gnojnico z zaničevanjem. V imenu socializma se je dokazovalo in zahtevalo, da naj proletarijat glasuje ali za Jugoslavijo ali za Avstrijo. Pri tem se je posluževalo na obeh straneh agitacijskih sredstev in šlagerjev, ki prav nič niso zaostajali za načinom agitacije drugih šovinističnih listov.

Na tem mestu se ne moremo spuščati v podrobno navedbo citatov in izjav raznih „voditeljev“, to je naloga kronista, ki bo pisal zgodovino križnega pota koroškega slovenskega in nemškega proletariata, ugotavljamo le, da so se socialisti pred petimi leti brez-pogojno udinjali mednarodnemu kapitalu in brez sramu in odkrito zavrgli socialistična načela. Taka kapitulacija socialističnih strank, katerih se je po vojni oklepal ves svet, je žalostna, vendar vsled takih izkušenj proletarijat ne sme kloniti.

Komunistična stranka Jugoslavije in komunistična stranka Avstrije sta bili tedaj izdali parolo: *Abstinenca!* Ne udeležiti se plebiscita, ki ni drugega kakor velik kapitalističen švindal. Toda ta parola ni imela nobenega odmeva, zabranila se je komunistom takrat vsaka agitacija v to svrhu, zabranil se je komunistom celo vstop v plebiscitno ozemlje, da ne bi „okužili“ čistega narodnega navdušenja. Letaki, ki se jih je pustilo tiskati in ki so pozivali na

abstinenco, so se zaplenili na meji in uničili.

Koroško vprašanje pa še obstoji in plebiscit nevarnosti prihodnjih zapeljajev ni odstranil, ampak je kaos še povečal. Iredenta deluje na obeh straneh. Socialistične stranke so sicer sramežljivo potegnile svoje glave nazaj in si umile roke od bratomornega boja — in spet podajajo izjave o mednarodni solidarnosti social. internacionale.

Mi, ki smo bili priča, ko se je ta internacionalna solidarnost spremenila v navadno izdajstvo, gremo preko teh izjav k delu za resnično socialistično rešitvijo narodnega vprašanja, ki je dosegljiva v čistem izvajanju marksističnih načel. Naloga naša je, da z avstrijskimi sodrugi rešimo in odstranimo koroško vprašanje s sveta v smislu naših načel, zakar imamo danes v svetu že vzglede. To pa dosežemo s tem, da gremo med ljudstvo in učimo in odgajamo res marksiste in socialiste, ne pa kakor je to delala stara socialna demokracija, ki je

Ne varajte delavstva.

(Kristanov dnevnik.)

V svoji 42. številki objavlja „Socialist“ članek o potrebi, težkočah in mogočnosti izdajanja delavskega dnevnika in poziva pristaše, da se oglasijo s svojim mnenjem. Članek je spisan tako, da bo mnenje delavca, ki bo čital članek, takoj: da, ustanovite in sodelujte pri akciji za izdajanje delavskega dnevnika. Članek nosi naslov „Delavski dnevnik“ in ne pove nikjer, o čigavem dnevniku se govori in piše. Imamo utis, da hoče „Socialist“ dobiti od svojih pristašev pristanek za sodelovanje pri dnevniku, predno je delavstvu pojasnil, za kak dnevnik gre. „Socialist“ bi hotel, da bi delavci kupili mačka v žaklju.

Ne delavski, temveč Kristanov dnevnik se namerava izdati. Dnevnik bi bil dnevnik Kristanove banke in tistih, katerim na korist je Kristan enkrat že zapeljal delavce s poti razrednega boja, jih razcepil in tako za dolgih šest let napravil nesposobne za vsako večjo akcijo. Kristana delavstvo še ni pozabilo, to ve tudi „Socialist“ prav dobro in zato govori o „delavskem“ dnevniku, mesto da pove resnico, da gre za Kristanov dnevnik.

Če bi se šlo v resnici za delavski dnevnik, bi povedali naše mnenje k temu vprašanju, ker pa se gre za dnevnik kr. ministra na razpoloženju Antona Kristana, je to odveč.

Ko je Kristan bil minister

za šume in rude, so se rudarji nahajali v mezdnem gibanju; zahtevali so, da se jim plače povišajo, ker se že takrat ni dalo izhajati. Kristan se je pripeljal v revirje in govoril na shodih: „Prepričal sem se, da je skoraj nemožno ugoditi zahtevi po povišanju mezd, ker je produkcija premajhna. Delajte bolj intenzivno, producirajte več in plače se bodo zvišale.“ In tako je minister-socialist prepričeval in dokazoval, da so plače delavstva odvisne od množine produkcije, kakor je to želela Trboveljska družba in beograjska vlada.

Sedaj pa evo statistike o produkciji premoga v SHS, o plačah pa ni po-

vzgjajala sebi aparat, a se za ideologijo tega aparata ni brigala, in s tem, da damo proletariatu pravo pojmovanje narodnega vprašanja, da mu razložimo, da ima slovenski narod popolno pravico do integralnega (popolnega-celotnega) edinstva in popolne samostojnosti, ter da odločno nastopamo proti početju ravno liste slovenske nacionalne buržuazije, ki preliva krokodilove solze za koroškim slovenstvom, medtem ko sama deluje na potopitev celega slovenskega naroda v nekem izmišljenem „jugoslovenstvu“, ker ji to trenutno tako veljavajo njeni spekulativni trgovski interesi.

Buržuaziji naši kakor avstrijski pa prepuščamo njeno tugovanje in njeno veselje, ker vemo dobro, da ona potrebuje takih manevrov danes bolj, kakor preje kedaj, da vzdrži moralo njenih razkrajajočih se mas. Koroškemu prebivalstvu, onemu slovenske in nemške narodnosti pa to ne bo prineslo nobene koristi — nobene svobode.

L. K. Gjustinovič

treba izgubljeni besed, to vidimo in čutimo, če pogledamo rudarja.

Leto	Produkcija v tonah	Vrednost produciranega v dinarjih
1919	2,239.511	68,694.167
1920	2,887.599	271,831.370
1921	3,051.390	344,652.494
1922	3,729.319	519,716.120
1923	4,100.704	913,942.604
1924	3,632.692	1.085.807.600

Anton Kristan, tedaj ko je bil minister, še ni bil neoviran gospodar nad bankami, konsumi, tudi tedaj še ni bil tako težak kot je danes. Njemu je povišanje produkcije zelo koristilo. Kaj pa rudarji? Vrednost produciranega premoga se je zvišala za 1500% v petih letih, če bi rastle plače rudarjev paralelno z vrednostjo večje produkcije, bi morale plače rudarjev danes znašati okoli 150 Din dnevno, ker se število zaposlenih rudarjev ni bistveno spremenilo, niti način dela. Rudarji od zvišane produkcije niso imeli v teh letih nič in še danes nimajo nič, ker plače in mezde se ne ravnajo po množini produkcije, kakor je pridigal kraljevi minister Kristan, čeprav je bil sam že tedaj prepričan, da ni res kar govori.

Kristan je danes minister na razpoloženju, njegov ministerializem in barantanje z vlado in demokrati za kredite je bil eden vzrokov razcepa med delavstvom v Sloveniji. Delavstvo, ki je takrat podpiralo Kristana, nima nič, Kristan in njegovi pa ne morejo reči, da se jim sodelovanje z buržuazijo ni izplačalo.

Po petih letih skuša Kristan zopet „pomagati“ delavstvu in to baš v trenutku, ko se pripravlja zedinjenje strokovnih organizacij, katere so kapitalistom trn v peti. Ali mu bo delavstvo zopet nasledlo?

Sodr. Hlebec oproščen

V sredo dne 23. septembra se je vršila v Celju glavna razprava proti sodruhu Albertu Hlebcu, ki je bil aretiran 29. aprila v Rajhenburgu kot „nevaren komunist“. Petmesečna preiskava, 20 strani obtožnice, vsi napor državnega pravdnika, grafološka spričevala celjskih izvedencev (B. Serajnika in Gradišnika) niso mogla dokazati, da je sodrug Hlebec delal za nasilno zrušenje države, temveč samo za zrušenje kapi-

talističnega izkoriščanja, proti diktaturi, ki jo vrši buržuazija nad delavci pod krinko „meščanske demokracije“. Sodišče je s. Hlebca moralo oprostiti, ker niti ena točka obtožnice ni bila utemeljena. Državnemu pravdnstvu oprostila razsodba ni bila po volji in doktor Rus je prijavil priziv in zahteval, da se s. Hlebca pridrži v zaporu do končne razsodbe stola sedmorice, kar bi trajalo zopet več tednov. Sodišče je pa tudi ta predlog odklonilo in takoj po obravnavi je bil s. Hlebec izpuščen.

Ujedinjenje strokovnega pokreta.

Savez grafičnih radnika ne gre na kongres „ujedinjenja“.

Na plenarni seji Saveza grafičnih radnika, ki se je vršila 21.—26. septembra v Zagrebu, je imenovana organizacija, ki je založila za doseg resničnega ujedinjenja mnogo truda in tudi materialnih žrtev, zavezala napram kongresu „ujedinjenja“, ki so ga sklicali GRS in pa uskoki Bukvič, Petakovič in Stankovič (glej 35. št. DKL) brez CRSOJ stališče, ki je obrazloženo v naslednji resoluciji:

Plenum SGRJ, ki se je vršil od 21. do 26. septembra 1925, zvešči na znanje poročilo svojega IO o delu na ujedinjenju in ko je slišal referente GRS in CRSOJ o vprašanju ujedinjenja strokovnega pokreta, je po diskuziji in vsestranskem razmotrivanju tega vprašanja na podlagi obstoječega dejanskega stanja sklenil:

1. Da v vprašanju ujedinjenja še nadalje striktno ostaja pri sklepih svojega kongresn in plenarnih sej, ker le ti omogočujejo zdravo ujedinjenje strokovnega pokreta v Jugoslaviji, za čim teži SGRJ.

2. Plenum konstatira, da se zgoraj omenjeni cilj ne bi dal doseči, če bo znaten del delavskega pokreta ostal ob strani in da nima pravice pristopiti takemu ujedinjenju brez odobritve svojega kongresa.

3. Da se doseže zdravo ujedinjenje, plenum

a) pošilja topli apel eni in drugi strokovni grupaciji, da takoj stopita v medsebojni stik in začneta z delom za ujedinjenje na ta način, da se dosedanje delo, v kolikor ga je bilo, v vseh vprašanih okrog pripravljanih statuta, programa in resolucij ponovno vzame v razpravo in poskuša priti do popolne soglasnosti;

b) da se s tako sporazumno izdelanim materialom in pripravami skliceta na isti dan likvidacijska kongresa obeh centralnih instanc, ki se potem avtomatično spojita v kongres ujedinjenja. Ta kongres naj bo manifestacija sporazuma in ujedinjenja delavskega razreda;

c) z ozirom na skrajno potrebo ujedinjenja strokovnega pokreta, katera je v masah ene in druge instance dovolj zrela, kakor tudi pripravljenosti za izvajanje tega ujedinjenja v centralnih instancah obeh grupacij, smatra plenum, da je pri obojestranski iskrenosti mogoče kakor tudi potrebno izvesti ujedinjenje strokovnega pokreta še do konca tega leta;

d) ako bi kljub vsemu temu do konca tega leta ne prišlo do željenega soglasja in kongresa ujedinjenja, bo SGRJ ugotovil, kdo je kriv, da do ujedinjenja ni prišlo, na kar bo SGRJ izvrševal svoje prejšnje sklepe.

4. Na podlagi vsega gori navedenega, plenum apelira na odgovorne faktorje, da se razpisani kongres ujedinjenja preloži in sporazumno skliče drugi.

Sklepi plenarne seje SGRJ so pokazali, da so grafičarji tudi uvideli, da je način in pot ujedinjenja, kakor ga želi GRS, nepravilen in nemogoč za zdravo in trajno ujedinjenje strokovnega pokreta.

Pozabiti tudi ne smemo, da je Savez bančnih uradnikov, ki doslej ni v nobeni centralni instanci, izjavil, da se udeleži kongresa ujedinjenja le, če bodo na njem prisostvovali tudi grafičarji. Dve močni in važni organizaciji, ki doslej stojite izven obeh centralnih instanc, se torej sklicanega kongresa ujedinjenja ne bodo udeležili. CRSOJ se tega kongresa ne bo udeležil. Kongres, če bo GRS kljub vsemu vztrajal na svojem dosedanjem trdoglavem stališču in ga sklical za 10. oktobra, kakor nameravajo, ne bo kongres ujedinjenja, temveč samo kongres GRS, kateremu bodo prisostvovali trije uskoki iz CRSOJ, ki nimajo za seboj nobene organizacije in nobenih delavcev. Kaj bo z našimi že ujedinjenimi strokovnimi organizacijami v Sloveniji?

Stališče železničarjev k vprašanju ujedinjenja.

Začasna delavska zbornica za Slovenijo je sklicala v nedeljo 27. septembra konferenco z dnevnim redom: Problemi konsolidacije delavskega strokovnega pokreta. Na tej konferenci je zastopnik železničarske strokovne in pravovarstvene organizacije podal sledečo deklaracijo:

„Stanje celokupnega delavskega razreda v Jugoslaviji se stalno pogoršava ter izgublja ta razred še one pravice, katere si je tekom več let v težkih in odločnih borbah pridobil.

Temu poslabšanju stanja delavskega razreda je poleg divjih naskokov reakcije vladajočega razreda kriva v prvi vrsti tudi neorganiziranost in razdvojenost delavstva na več sindikalnih organizacij, ki so večkrat trosile svoje moči v medsebojnem boju.

Železničarska strokovna in pravovarstvena organizacija je z odkritim veseljem pozdravila delo na ujedinjenje centralnih strokovnih (sindikalnih) instanc, ga vedno s pažnjo spremljala ter vse svoje delovanje umerilo tako, da je ujedinjevalno delo ne samo propagirala med člani, ampak ga tudi s svojim stališčem podpirala in pospeševala, kar potrjuje tudi sklep konference v Zagrebu z dne 14. junija 1925, ki se glasi:

Vse zastopane organizacije bodo šle z vsemi silami na delo za ujedinjenje celokupnega delavskega pokreta v Jugoslaviji (GRS in CRSOJ) v en edinstveni centralni sindikalni odbor.

Železničarska strokovna in pravovarstvena organizacija ter z njo združene ostale železničarske organizacije so stale in stoje slej ko prej na stališču, da tako ujedinjena železničarska strokovna organizacija kakor vrhovna centralna sindikalna instanca mora temeljiti na naslednji bazi:

1. biti razredno bojna,
2. priznati proletarsko solidarnost,
3. stati v organizacijskem delu na stališču demokracije,
4. strankarsko neodvisnost.

Umerili smo prvotno svoje delovanje na to, da se ujedini celokupni železničarski pokret, kar je pa izpodletelo ob odporu Udruženja jugoslovansk. nac. železničarjev, Društva strojevodij in Društva žel. činovnikov, ki nočejo priznati razrednega boja. Očividno je, da ti danes s tem podpirajo vladajoči razred, vendar moramo naše delovanje umeriti tako, da bo tudi ta del proletariata uvidel velike koristi razrednega strokovnega edinstva in da ga s časom pridobimo za skupen boj v naših vrstah za zboljšanje naših socialnih in gospodarskih razmer.

Obsojanja vredno pa je stališče Jugoslovanske strokovne zveze, ki je sklicala za danes nekaj izredni občni zbor svoje filiale med železničarji „Prometne zveze“ ter je s tem korakom ponovno dokazala, da ji ni do ujedinjenja pokreta in do tega, da bi delavstvu pomagala, ampak da hoče še naprej v delavskih vrstah razcep in ločitev, da hoče še naprej nezavedno delavstvo goniti v medsebojni boj v korist kapitala.

Ne moremo se pa tudi popolnoma složiti s taktiko GRS, ki po razcepu CRSOJ v dve frakciji ni podvzel potrebnih korakov, da bi pospešil lojalne razgovore z levim delom CRSOJ ter na ta način omogočil, da bi se resnično izvršil kongres ujedinjenja ob vsestranski udeležbi ter definitivno likvidiralo cepljenje. Pričakujemo, da bo GRS v zadnjem momentu še ukrenil potrebne korake, da se ta naša želja uresniči.

Mi obsojamo tudi desnico CRSOJ, ki je s svojim netaktičnim nastopom povzročila razkol v tej strokovni centrali ter s tem komplicirala akcije za ujedinjenje strokovnega gibanja v Jugoslaviji.

Prepričani smo, da bosta skrajna levica in skrajna desnica v strokovnem gibanju Jugoslavije našle pot, da se bo strokovno jedinstvo izvršilo že na tem kongresu.

Železničarji obsojamo v Sloveniji postavljanje nekih akcijskih odborov s strani strokovne komisije in drugih političnih grupacij, katerih delokrog nam ni znan in katerih delovanje vsaka stran po svoje tolmači ter v katerih železničarska organizacija kot številno najmočnejša in strokovno v Sloveniji danes najvažnejša ni zastopana po svojih delegatih.

Železničarska strokovna in pravovarstvena organizacija bo vztrajala na svoji tradicionalni poti za zjedinenje in pozivlja ves slovenski proletariat, da pripomore po svojih močeh strokovni enotnosti.“

Pripomniti moramo, da se v času, ko so železničarji podali gornjo izjavo, še ni vedelo, da zveza grafičnih delavcev ne bo šla na kongres ujedinjenja, sklican od GRS in desnice CRSOJ, ki jo tvori trojica: Stankovič, Petakovič in Bukvič, ki nimajo za seboj nobene organizacije in katerih samolastno delo v akcijskem odboru je plenarna seja CRSOJ obsodila. —

Svoje stališče k postavljanju „nekih akcijskih odborov“ (glej deklaracijo predzadnji odstavek) bomo zavzeli v prihodnji številki, ko dobimo točnejše informacije o delu in namenu akcijskega odbora.

Delegatom Slovenije, ki gredo na kongres GRS v Beograd.

Doznavamo, da se bo kongres „ujedinjenja“ vršil, brez ozira na to, da na kongres ne pride legalni CRSOJ, temveč samo trije uskoki: Bukvič, Stankovič in Petakovič. Iz sklepa plenarne seje Zveze grafičnih delavcev je razvidno, da tudi ta organizacija ne bo sodelovala na tem kongresu in Zveza bančnih uradnikov je tudi odpovedala iz istih razlogov kot grafični delavci. Sklicani kongres ne bo kongres zedinjenja, temveč samo izredni kongres Glavnega Radniškega Saveza.

Strokovne organizacije v Sloveniji, ki bodo šle na kongres, ker so v sestavi Glavne delavske zveze (GRS), ne smejo pozabiti, da morajo na kongresu odločno braniti stališče delavstva v Sloveniji, ki je: Resnično ujedinjenje delavstva hoče de-

lavstvo, brez kapitulacije, na podlagi sporazuma, ki ga morejo sprejeti vse organizacije. Delegacija iz Slovenije mora na kongresu ugotoviti, da ta kongres še ni pravi kongres ujedinjenja, kakor ga želi in potrebuje delavstvo, in da se mora čimprej odstraniti vse zapreke in prenehati s intrigami, ki so bile vzrok, da se je kongres sklical z ultimatomom: Kdor hoče sprejeti naš predlog, naj pride na kongres, kdor ne pride, pa ga razkričimo za nasprotnika zedinjenja.

Delegacija iz Slovenije bo imela važno in odgovornost polno nalogo na tem kongresu, od nje mnogo zavisi ali se bo kongres resničnega ujedinjenja vršil že letos, ali pa šele pozneje.

Trdno smo prepričani, da bo končno le prišlo do resničnega zedinjenja v strokovnih organizacijah; tisti, ki danes še manevrirajo in zategujejo, naj se zavedajo, da bodo morali nositi za to tudi polno odgovornost.

Pozor pred razbijači.

Po nalogu velikega konfusionista Bernota in njegovega adjutanta Klemenčiča je njihov agent Leskovšek ustanovil svojo strokovno organizacijo „Unijo stavbinskih delavcev“, ki je pristopila v Bernotov „Skupni dom“.

Zidarji in porcelanski delavci se morajo od te razbijaške organizacije ograditi in pokazati agentom, da delavstvo noče več cepljenja, temveč enotne razredne strokovne organizacije.

Centrala MRP pred sodiščem.

Vsi obtoženci oproščeni. Sodišče prineslo sklep, da MRP ni bila organizacija, ki se bavi z nasiljem.

Obtoženi so bili: Desanka Cvetkovič, Kamilo Horvatin, Ivan Čolovič, Vladimir Mirič iz Beograda in Ivan Vuk iz Ljubljane. Zagovarjali so jih: Dr. Grebenac, Vukičević ter sodrugi Rajko Jovanovič, Uglješa Jovanovič in Aca Pavlovič.

V eni zadnjih številki smo prinesli poročilo o izidu procesa proti MRP v Ljubljani, ki je imela namen, da materialno, moralno in pravno podpira zaprte delavske borbe in njihove družine, ki so ostale brez hranitelja. Zlasti ljubljanska policija je v preganjanju te humanitarne institucije prednjačila, pri čemur ji je pomagalo demokratsko „Jutro“. Razume se pa, da policija tudi v ostalih delih SHS ni za Ljubljano nič zaostala, ker je prejšnji PP režim hotel, da z ustvarjanjem velikih političnih procesov in afer stori zase politični kapital in da se pred inozemstvom predstavi kot močen zid proti boljševizmu na Balkanu, da s krvavimi obsodbami terorizira in prestraši delavski razred. Vsled tega je pred osem meseci skozi tisk „celega sveta“ objavil odkritje velike boljševiške zarote, ki jo je baje izvajala MRP, čeprav je več kakor leto dni bilo vsem oblastem znano obstojanje in delo MRP.

Novi Rr režim, kot pravi in zakoniti dedič starega PP režima, je podedoval od njega ne le njegovo reakcionarno politiko in metodo nasilja vobče, temveč še posebej zversko tlačenje delavskega razreda v splošnem. In ta režim je postavil celo vrsto sodrugov obtoženih za delo MRP pred sodišče. Buržuazna sodišča so bila spričo dejstev prisiljena, da vse obtožence oproste vsake krivde in kazni, čeprav so vladodržci zahtevali zanje najvišjo kazen, ki jo vsebuje zakon o zaščiti države, t. j. 20 let. Tudi zakon o zaščiti države ni jugoslovanski buržuaziji zadostoval in ga je v procesu proti MRP „naštukala“ s celo vrsto paragrafov.

Dne 28. septembra se je vršil tak proces pred beograjskim sodiščem proti centralnemu odboru Rdeče pomoči, ki ga je PP režim pred sedmimi meseci pustil aretirati. Tudi ta razprava je kot ljubljanska oprostila obtožene, ker je delo MRP le humano.

Obtoženi so bili, da so nabirali denar in podpirali zaprte komuniste, prejemali denarno podporo iz inozemstva ter v ta smoter osnovali organizacijo. Vse to pa je propaganda za nasilno rušenje današnjega reda.

S. Desanka Cvetkovič izvaja: Rdeča pomoč je dobrotvorna organizacija. Ves denar je bil nabran med delavci in namenjen za podporo preganjanim sodrugom.

S. Horvatin: Bil sem član kontrole RP, ki je bila ja v n o ustanovljena. Zato

sem pri vseh pregledanih računih podpisal svoje polno ime. Vršil sem to funkcijo od marca do oktobra 1924. Ustanovitev RP ter vse račune smo priobčevali tiskane v Radniku, Borbi, Glasu svobode in D. K. listu. Pri pregledovanju računov sem se uveril, da je organizacija dobrotvorna.

S. Ivan Vuk iz Ljubljane, ki je sedem mesecev predsedel v beograjskih zloglasnih zaporih, se je zagovarjal sledeče: Čital sem proglas o ustanovitvi RP v beograjskem Radniku. Zato smo i mi pričeli s to akcijo spričo velike potrebe (preganjanja). Javno smo priobčevali biltene RP v D. K. listu. Bilten smo v 3000 izvodih brezplačno razdelili med delavce, da kontrolirajo naše delo. Prirejali smo veselice za RP, ki jih celo policija ni zabranila. Poudarjam tudi, da je bil pred dnevi v Ljubljani proces proti članom RP in so bili vsi oproščeni. Državni pravdnik se ni pritožil. Še eno: Znal sem, da so bili 18. februarja soobtoženci aretirani in lahko bi se do 2. marca, do svoje aretacije, umaknil v inozemstvo. Nisem se, svest sem bil nekanjivosti svojega pösla. In 22. februarja smo imeli še veselico in koncert za RP, kar je bilo javljeno policiji in oglašeno z debelimi črkami na plakatih.

Čolovič in Mirič sta vedela za RP, nista pa bila v odboru.

Priče niso povedale ničesar važnega, ne obtožilnega.

Vsi advokati obtoženih so poudarjali, da ni kaznjivo zbirati denar za zaprte borbe proletariata in za njih žene in otroke. Niti zakon o zaščiti države ne govori o tem. In zato mora sodni dvor paziti, da pri vsej svobodi, ki ga mu daje ta zakon, bazira (emelji) svoje svobodno prepričanje vendarle na nekaki realnosti in da si tega prepričanja ne priključuje na kak mističen način. Zakon o zaščiti države, točka 2, člen 1, pravi, da se kaznuje organiziranje, podpiranje itd. komunistične organizacije. Nikjer pa ne govori, da je kaznjivo podpirati one rodbine in sodruge, ki so zaprti vsled tega zakona, pa četudi so komunisti. Treba dati zakon nazaj zakonodavcu, da tudi to določi in v ta člen vpostavi, potem šele lahko sodni dvor sklepa in sodi po svojem svobodnem uverjenju.

S. Rajko Jovanovič, ki je zagovarjal Desanko, Vuka in Horvatina, je izborno dokazal s pravniškega in političnega stališča absurd tožbe. Dokazal je na podlagi poročila Narodnega odbora za pomoč gladujočim v Rusiji, da je ta odbor zbral po celi Jugoslaviji nad štiri milijone dinarjev in policija in vlada tega odbora ni posadila na obtoženo klop. Ta odbor je s tem direktno pod-

piral boljševike v Rusiji. Istotako je nazkazal za bolgarske emigrante veliko svoto. Tudi tu policija ni rekla ničesar. Tu vendar se je s tem podpirala revolucija in državljanska vojna v Bolgariji. Zakaj ne sedi ta odbor na zatožni klopi poleg odbora RP?

Tudi v reakcionarni avstro-ogrski monarhiji se je nabiralo za politične krivce. A tam se za to ni preganjalo dotičnih.

Prejemati denar iz inozemstva in istotako zbiranje v sami državi za humane svrhe ni in ne more biti kaznjivo. Politične krivce se obsodi na kazen, kakor določa zakon, t. j. na zapor ali ječo. Ne obsodi pa se jih na to, da v ječi in zaporu vsled slabe in nezadostne hrane morajo dobiti bolezen, rečimo tuberkulozo, in da pomrejo, predno dolažijo kazen. A brani komu, da za njih zbira denar, da si zboljšajo hrano in očuvajo zdravje, se pravi obsoditi jih v zapore in ječe zato, da tam poginejo in da njih rodbine propadejo.

Zato predlaga soglasno s svojimi kolegi, da se vse obtožence kot nekrive oprosti krivde in kazni.

Sklep sodnega senata.

Sodni dvor je našel, da je zadeva dovolj preiskana in jasna, da se lahko izreče obsodba. Akoravno so prihajale velike vsote denarja iz inozemstva, se sodišče iz vsega mu na razpolago stojčega materiala ni moglo prepričati, da bi organizacija „Rdeče pomoči“ hotela nasilno razrušiti sedanji družabni red, kakor govori obtožba, zato okrivljene pušča na svobodo.

Čestitanje v dvorani in vesel razgovor med bivšimi obdolženci, advokati in sodrugi in sodružicami, ki so pristostvovali razpravi.

Režim naj si zapiše datuma ljubljanskega in beogradskega procesa proti Rdeči pomoči v svoj album!

Iz strokov. gibanja.

Odpravljeni osemurni delavnik.

§ 6 zakona o zaščiti delavcev zabranjuje vsako nadurno delo ženskih in mladoletnih delavcev pod 16 leti. Za kontrolo izvrševanja tega zakona so postavljene razne institucije: inspekcija dela, obrtne inspekcije, v katerih sedijo in najbrže največ spijo brezbržni gospodje in se zganjejo le, kadar je to v korist podjetnikom ali obrtniškim mojstrom, ali pa če jih delavstvo potom svojih organizacij vzdrami in spomni, kaj piše zakon o zaščiti delavcev.

Obrtniške pomočnice in vajeke nimajo nobene strokovne organizacije in to so izkoristile mojstrice-delodajalke v šivilski in krznarski stroki, ki omenjene inspekcije najbrže tudi dobro poznajo. V ljubljanskih dnevnih listih so 30. septembra javno proglasili, da bodo kršili gori citirani zakon s sledečo notico:

„Zadruga krojačev, krojačnic in sorodnih obrtov razglašča, da je zadrugi damski odsek v uporabi zakona o zaščiti delavcev, ki določa 8- do 10urni delovni čas po naravi in teži posla, sklenil, da se v njenem področju delovni čas za damsko-krojaško stroko izza dne 1. oktobra 1925 podaljša od 8 na 9 ur dnevno.“

Pomočnice in vajeke (20 do 30 pomočnic in 360 vajeke) niso organizirane in organizacija seveda ni mogla intervenirati, niti opozoriti pomočnic in vajeke. Inspekcije se niso zganile in po 1. oktobru se dela 9 ur dnevno. Ta korak mojstric v omenjenih strokah je bil poskus, če se bo obnesel, bodo deveturnik uvedli tudi čevljarji in tudi drugi obrtniki. Podaljšanje delovnika grozi pomočnikom in vajeckem vseh strokah. Če izvršeno podaljšanje ni samo zadeva pomočnic in vajeke pri šiviljah, krznarjih in modistinjah, temveč zadeva vseh delavcev in delavk v obrti, in ne samo v obrti, ampak celega delavskega razreda.

Na shod, ki bo sklican proti podaljšanju osemurnega delavnika in pri vseh akcijah za zopetno uvedbo osemurnika, mora sodelovati celokupno delavstvo.

Delavska zbornica in obstoječe organizacije čevljarjev pa naj s svoje strani podvzamejo vse, da bo predrzno kršenje zakona o zaščiti delavstva tudi sodno zasledovano.

Shodi proti podaljšanju delovnega časa se vrše:

9. septembra t. l. ob pol 8. uri v Mestnem domu (za šivilje) in dne 12. septembra ob pol 8. uri v Mestnem domu splošni protestni shod.

Vesti iz mednarodnega delavskega gibanja.

Pismo iz Francije.

Gundershoffen, dne 18. septembra 1925.

Dragi sodrugi! Po dolgem času sem se vendar zdrnil, da vam napišem naj-novejše doživljaje iz bojev, katere doživlja francoski proletariat.

Dne 15. m. m. se je vršila v Niederrunu velika slavnost našega pevskega društva, katera je nad vse pričakovanje zelo dobro uspela. Ljudstva je bilo vse polno, toda natančnega števila mi ni mogoče navesti, upoštevajte pa to, da je bilo šest zastav, 23 društev in tri godbe. Po impozantnih govorih je cela ta masa zapela internacionalo. Bila je res proletarska svečanost.

Po tej proletarski proslavi je klerikalizem, boječ se, da zgubi ves vpliv med ljudstvom, takoj drugi dan priredil svojo telovadno svečanost, ter smo pri tej priliki imeli priložnost videti škofa z nič manj kot 44 duhovnikov raznega kalibra in 124 nun. Kakšna razlika med proletarsko in klerikalno proslavo! Med tem ko je vladala na proletarski proslavi najlepša harmonija, je na dan klerikalne prireditve bil med procesijo na sredi ceste pretep.

Teden dni pozneje se je vršila v Strassburgu velika protivojna demonstracija, na kateri je bilo 20 do 30 tisoč demonstrantov. Govorniki so bili iz Pariza in inozemstva, take množine proletarcev glavno mesto Lotringa še ni videlo in jasno je, da proletariata neče vojne, temveč da hoče mir, svobodo in kruha.

Sedaj je tu v Franciji isti položaj, kot ga nam opisuje zgodovina iz l. 1871. Popolnoma isti položaj, samo s to razliko, da je revolucionarna stranka započela z agitacijo, ne samo v Parizu, temveč v celi državi in intenzivno kampanjo proti vojni v Maroku in Siriji ter proti nameravani vojni proti Rusiji. Značilno je, kaj piše list „L'Humanité“, ki pravi: Dobro, gospodje, vi napovete vojno Rusiji in mi pa napovemo revolucijo v Franciji!

Življenje tu v Franciji je dvojne vrste: na eni strani razkošje, na drugi strani lakota in brezposelnost. V Drauville, kjer imajo buržuji svoja letovišča in igralnice, v katerih zaigra marsikdo po 100 do 200 tisoč frankov en večer. V tem kraju se nahaja tudi „uboga“ in „pomilovanja“ vredna ruska kneginja, tako jo namreč imenujejo meščanski listi, katera je zaigrala en sam večer preko stotisoč frankov; je pač ubožica „begunka“. Srečni francoski delavci pa smo „dobili“ nič manj kot 3800 milijonov novih davkov.

Revolucionarni stranki se je posrečilo dobiti pod roko fotografijo francoskih oficirjev. Adjutant z imenom Marchal, od 37. zračnega regimenta je namreč pustil odsekati dvema Rifancema glave, s katerima glavama se je pustil slikati. To je kultura, kaj ne?!

S sodružnim pozdravom F. F.

To sliko, ki nam jo je sodrug dopisnik poslal, lahko vidijo sodrugi v uredništvu.

Kongres angleške Labour Party.

29. septembra se je pričel kongres angleške delavske stranke v Liverpoolu. Predsednik Cramp je izjavil, da so delavska stranka razočarali neuspešni poskusi uvesti razne reforme, koje delavska stranka bila na krmlju (Macdonaldova vlada) in da so skušnje pokazale, da se bo posedujoči razred brezobzirno in ne izbiraje sredstev upiral vsaki spremembi sedanjega socialnega ali političnega reda, kar pa delavska stranka tudi ne želi, ker si bo svoje pravice potom zadržnih organizacij zasigurala. Ker pa so v Labour party (delavska stranka) včlanjeni tudi komunisti, ki se s to jasno odpovedjo razrednega boja ne strinjajo, je predsedstvo predlagalo izključitev komunistov iz stranke. Ta predlog je bil sprejet z 2,900.000 glasovi proti 300.000 glasovi.

V poročilu o politiki Stranke je Cramp izjavil: Stojimo na razpotju. Na delu so sile, ki razkrajajo našo stranko. Kritizira se neusmiljeno naše voditelje. Izneverili bi se pijonirjem našega gibanja, če bi dopustili, da bi večina vladala, da bi vladala demokracija mase v stranki. Macdonald je tožil, da se je komunistom posrečilo pridobiti v strokovnih organizacijah že močne postojanke in da mora sedaj biti konec potrpljenja s komunisti. „Če bi bil jaz komunist, bi ne hotel biti član delavske stranke. Ustanovil bi svojo stranko in pritegnil pristaše na svojo stran“, je rekel Macdonald. Ker je manjšina (levica) predlagala odklonitev predlogov predsedstva za izključenje komunistov, se je gla-

sovalo še enkrat in za izključitev je glasovalo drugič 2,700.000, proti pa 500.000 delavcev.

Drugi dan po Macdonaldovi izjavi, da mora biti konec potrpljenja s komunisti, so že prinesli angleški časopisi poročilo o pripravah komunistov za atentat na angleškega kralja in kraljico. Izgleda, da so v Londonu komaj čakali, da je Macdonald izrekel citirane besede. O poteku kongresa bomo še poročali. —

Čičerin v Varšavi in Berlinu.

V Locarnu se bo vršila konferenca med diplomati kapitalističnih držav, ki hočejo s pritegnitvijo Nemčije Zvezo narodov spopolniti in završiti izolacijo Sovjetske Rusije. Zelo pa je razburil te meščanske diplomate prihod Čičerina, sovjetskega komisarja za zunanje zadeve, v Varšavo in Berlin, ker izolacijski obroč, ki so ga hoteli v Locarnu dokončati, je dobil nove razpokline in nove vrzeli. Poljska, kateri niso Francozi in Angleži povsem ugodili v vprašanju osiguranja poljske meje napram Nemčiji, se je odločila za razgovore s Sovjetsko Rusijo. Nemčija, kateri obljublja Angleži in Francozi zlate gradove, če stopi v protiboljševiško zvezo, se ne more lahko odločiti, ker prijateljstvo z Rusijo je bazirano na zdravi podlagi in je lahko trajnejše kot zveza s Francijo in Anglijo, ki gledajo le na to, kako bi druga drugo izgrale in oslabile. Zanimivo je, da je edino socialna demokracija v Poljski tista, ki je Čičerina in zblizanje Poljske z Rusijo nesimpatično in sovražno pozdravila. Tudi v tej gesti se vidi, da se socialisti raje vežejo z vsako kapitalistično državo kot z delavsko kmečko sovjetsko republiko.

Madžarski gospodi se je zahotelo justifikacij.

V Budimpešti se vrše zopet velike aretacije in preganjanja komunistov. Policiji se je posrečilo izslediti in aretirati tudi sodruga Rakosy-a, ki je bil za časa sovjetske Madžarske v 1919 ljudski komisar in pomagal Bela Kunu. Rakosy se je takrat posrečilo pobegniti, sedaj po šestih letih pa je prišel v roke Horty-jevi policiji, ki ga je postavila pred sodišče. Cel policijski aparat je na delu, da sfabricira zločine in pribavi dokaze. Z aretiranci se postopa skrajno barbarsko. Z mučenjem se hoče prisiliti aretirane, da priznajo, kar se jim podtika. Centralni komite Rdeče Pomoči je protestiral pri madžarski vladi proti takemu barbarskem postopanju. Protest so podpisali med drugimi Henry Barbusse, Klara Zetkin, Crawford. Tudi berlinska organizacija Rdeče Pomoči je protestirala proti komediji, ki jo uprizarja madžarska vlada, da prikrije z bajkami in falsifikati svoj pravi namen: Rakosy-a justificirati na vsak način.

Pri aretacijah, ki se dogajajo v masah, je policija zaprla tudi nekaj socialnih demokratov. In vodstvo socialnih demokratov je to priliko izkoristilo, ne morebiti za propast proti Hortyjevem režimu, temveč proti komunistom češ: komunisti so krivi, da se nedolžne preganja in zapira, mirni naj bodo, pa bo vse v redu. Na zadnjem kongresu nemških strokovnih organizacij je bil zastopnik madžarskih strok. organizacij Rottstein tako ciničen, da je priznal javno, kar so skušali socialpatriotje vedno zatajiti:

„Mi, ogrske strokovne organizacije, smo bili tisti, ki smo se takoj iz početka borili proti ogrski sovjetski diktaturi in mi smo povzročili njen propad in ne Horty, ta je prišel šele pozneje.“

In ti ljudje so tudi danes vedno na strani buržuazije, kadar se vrši preganjanje komunistov.

Kongresi.

Koncem tega meseca se vrši v Pragi kongres češke komunistične stranke, ki se po zadnjem čiščenju zopet lepo razvija. Iz stranke izključenim poslancem se ni posrečilo razcepiti delavstva.

Neodvisna socialistična stranka (dr. Vrbenski), ki je nedavno izstopila iz II. internacionalne, sklicuje istotako za koncem meseca svoj kongres in pričakuje se, da se bo odločila za vstop v III. komunistično internacionalo.

Francoski proletariat za konec vojne v Maroku.

Medtem ko igra zvita svetovna buržuazija v Ženevi vlogo mirotvorcev, v resnici pa pripravlja in organizira pohod na sovjetsko Rusijo in dela načrte za nadaljno zaslužjevanje kolonialnih narodov, se fran-

coski delavski razred pripravlja, da z energično akcijo napravi konec imperialistični politiki francoske in španske buržuazije v Maroku in Siriji. CGTU (ujedinjena zveza strokovnih organizacij) je sklenila, da z generalnim štrajkom prepreči nadaljno prelivanje krvi, katero že par mesecev tako neusmiljeno preliva francoska buržuazija v Maroku in Siriji. Generalna stavka se pripravlja že nad mesec dni in brez dvoma bo imela velik odjek na vojne dogodke. Dan začetka generalne stavke še ni poznan, lahko izbruhne vsak dan. Buržuazija se s svoje strani seveda tudi pripravlja. Minister za notranje zadeve je v parlamentu že začel napadati komuniste kot izdajalce domovine, kar je gotovo samo uvod v veliki akciji proti komunistom, ki ne morejo razumeti, da bi bila „domovina“ isto, kot profiti bančnih magnatov in tovarnarjev, ki vlečejo kot vojni liferanti velikanske dobičke „za domovino“. — Ta akcija francoskih strok. organizacij bo stresla Francijo, ki je bila po svetovni vojni vsled ekonomske prosperitete obyarovana velikimi notranjimi krizami.

Ruske vojne ladje v Italiji.

V Neapel sta prispeli dve ruski vojni ladji „Petrovski“ in „Pozamojnik“, da vrnejo obisk italijanski floti. Italijanski komandant je priredil ruskim posetnikom banket, katerega se je udeležil tudi sovjetski poslanik v Italiji Hergencev.

Evropske razmere.

„Neue Freie Presse“, vodilni in največji dunajski kapitalistični list, piše v 21.927. številki med poročilom iz glavnega stana Rifancev v Maroku tudi tole: Vendar pa se ne more ravno reči, da se je evropsko zračno brodogradništvo v zadnjih dneh odlikovalo. Celi, iz 7 strojev sestojeci oddelek je v dveh dnevih bombardiral sveto mesto Šešauen in skupne izgube so znašale 2 mrtva, 1 ranjenega. Združena francosko-španska zračna flota je v soboto bombardirala Wad Lu in Tsigaz, pri čem je bilo vsega skupaj ubitih pet oseb. Strašen bombardement Ajdira po Špancih je ubil samo tri ljudi... Evropske metode so razmeroma malo uspešne tukaj v gorah Alahovih.“

„Evropske razmere“ so torej klanje in mesarenje ljudstva na veliko, v masah. Evropske razmere so torej bile uspešne med vojno, ko so stotine vojakov poubijali z eno granato. Odlikoval se je torej Horty, Noske et consortes, ki so postreljali na desetisoče delavcev.

Kapitalizem brez vojne ne more daljšo dobo izhajati. Še bodo meščanski listi pisali o potrebi vojne in sigurni zmagi in uspehih... Delavci in kmetje, tedaj bode vi poslani v jarke in okope, in če bodo kak dan ubili samo tri izmed vas, tedaj se bo pisalo: Nasprotnik se ni odlikoval, evropske razmere so malo uspešne.

Domače vesti.

Ukinite podpore Vranglovcem!

Znano je, da daje naša buržuazna vlada tudi sedaj, ko je Radič v vladi, in da je dajala tudi takrat, ko je bil Korošec v vladi, ruskim kontrarevolucionarjem velike denarne podpore, ki grede letno na stotine milijonov dinarjev. Tudi Češka Republika je podpirala doslej Vranglovce, sedaj se pa poroča, da so na Češkem pričeli z redukcijo teh podpor in da so jih za prvič znižali za eno petino. Kot razlog navajajo Čehi, da so Vranglovcem odprta vrata za povratek v Rusijo in da ni res, kar se je govorilo o preganjanju emigrantov, če se vrnejo v Rusijo.

Pri nas pa reducirajo mezde delavcem, uradnikom ne izplačajo že pred leti dovoljenih in z zakonom zagarantiranih povškov, brezposelni so brez podpor, ker baje ni denarja. Vranglovci pa dobivajo redno in brez zakanitve svoje podpore, pri oddajanju službenih mest so prvi in povsod protežirani.

Ali se strinjajo s tako politiko delavci in kmetje, ki ječe pod silnim davčnim bremenom?

Čas je, da se podpore Vranglovcem ukinejo, v Rusiji je zanje dela dovolj, naj si prislužijo sredstva za eksistenco sami. Jela brez dela v Rusiji ni več, torej naj delajo in ne mislijo, da si naši delavci in kmetje štejejo v čast, da s svojimi žulji vzdržujejo tiste, ki so se bojevali za carja in nagajko proti ruskim delavcem in kmetom.

Nov invalidski zakon

pripravlja vlada RR. Kolikor so načrti tega novega invalidskega zakona znani,

se mora ta nov projekt energično odkloniti. Mesto 200 milijonov, ki bi bili potrebni za invalidske podpore, osigurava zakon samo 40 milijonov. Da bo pa 40 milijonov dovolj, se gospodje nameravajo poslužiti neverjetno brezvestnega postopanja: Invalidi bodo reducirali, t. j. pozvali bodo invalide na pregled in zdravniškim komisijam naročili, da jih spoznajo kot za delo sposobne. — Tako postopa buržuazija z onimi, ki so ji postali nadležni, ker jih ne more več polno izkoriščati. Tega ne bomo pozabili, kadar nas bodo zopet gnali v vojno.

„Iskra“.

Naši beograjski sodrugi so pričeli izdajati svoj list „Iskra“. Policija je takoj prvo številko tega lista konfiscirala. Sodrugi pripravljajo drugo izdajo.

Mi iskreno pozdravljamo „Iskro“ kot sobojevnika v boju za pogažene pravice delavcev in kmetov v naši državi.

Čičerin o „voditelju hrvatskega naroda“.

Tasa (Telegrafična agentura saveza sovjetov) javlja: „Vesti iz Ženeve javljajo, da je Radič v komisiji Društva narodov podal izjavo sledeče vsebine: Za časa Radičevega bivanja v Moskvi mu je Čičerin povedal, da bo sovjetska vlada izgnala Nansena in njegove pomočnike, ker je postal neprijeten in ker se sumi, da vrši špijonažo v korist antante.

Ta Radičeva izjava je od začetka do konca lažnjiva. Čičerin v razgovoru s Radičem Nansena niti omenil ni, nihče v Rusiji Nansena ni nikoli smatral za špijona, nasprotno se Nansena v Rusiji ceni in spoštuje, ker se trudi, da Armenijo preskrbi z vodo, da bi se tam mogli naseliti armenski begunci. — Če je Radič v resnici kaj takega govoril, je to nevarna laž, lansirana v namenu preprečiti Nanseneve napore.“

Renegat Radič se je vrstil med odkrite nasprotnike ne samo Sovjetske Rusije, temveč tudi Nanseneve akcije.

Sodrug! Sodružica!

Ali delaš za razširjanje našega lista?

Si li poravnal naročnino in poslal obračune svojemu listu?

Si li zbral prispevkov za tiskovni sklad lista?

Zakaj ne dopisuješ v svoj list?

Žrtve dela.

Kapitalističnih profitov se drži delavska kri.

Ministrstvo za socialno politiko je izdalo statistiko o nezgodah v obratih tekem zadnjih pet let. Statistika je nepopolna, ker ne vračunava nezgod, ki so se dogodile v rudarskih revirjih, na železnicah, pri kmečkih najemnih delavcih. Kdor pozna birokratizem naših socialnih institucij in sabotiranje podjetij, ki ovirajo zbiranje statističnega materiala, bo vedel, da mora k v statistiki označenim številkam dodati še mnogo odstotkov, da dobi vsaj približno pravo sliko. Nepopolna statistika pa je že sama strašna obsodba brezvestnega zanemarjanja že obstoječih varnostnih predpisov s strani podjetnikov, pa tudi nedovoljne kontrole s strani državnih nadzornih oblasti.

Statistika navaja sledeče številke:

Leto	število zapostavljenih	težko ponesrečenih	smrtno ponesrečenih
1920	36.027	804	32
1921	101.866	370	81
1922	128.733	2165	100
1923	168.476	6102	193
1924	175.607	7297	144
Skupno v 5 letih	19.738	550	

Delavskim zaupnikom se naravnost onemogočuje vršenje dolžnosti, ki jih določa zakon o zaščiti delavcev, posledice so evidentne. Kapitalisti nimajo interesa, da znižajo število nezgod, ker jih to nič ne stane. Vladni organi pa se bodo ganili šele tedaj, kadar jih bo delavstvo nagnalo z močnimi organizacijami, da izvršujejo delavske zaščitne zakone, kot organizirani kapitalisti gledajo na to, da se izvršujejo s strani oblasti zakoni in predpisi, ki so v škodo delavstva.

Organiziranje delavstva v enotne industrijske zveze je predpogoj vsakega uspešnega dela na socialnopolitičnem polju. Zahtevo po ujedinjenju

strokovnih organizacij ne postavljamo radi ujedinjenja samega, temveč zato, ker bo le z močnimi, enotnimi strokovnimi organizacijami mogoče zaščititi delavstvo pred takimi nevarnostmi kakor jih kaže gornja statistika.

Dopisi.

Maribor. (Politične ideje, občinsko gospodarstvo in drugo.) Na zadnjem shodu klerikalcev je govoril tudi „veliki zaščitnik delavcev“, ki ga poznamo še iz časa ministrovanja našega žalostnega saobračaja, ter „božanja“ delavcev na Zaloški cesti s svinčenkami, kar nam proletarjem ne more nikdar iz spomina. Omenil je, da se nahaja v Sloveniji okoli 30 tisoč brezposelnih, to je lahko razumljivo. Ali s tem ni povedano da je SLS voljna proletariatu v njegovih vitalnih vprašanjih tudi pomagati. Ker klerikalci so imeli priložnost pokazati v praksi, kaj da znajo, ko so sedeli v vladi Davidovič-Korošec. Tudi takrat je bilo to vprašanje pereče. Gospodje, delavstvo vas polagoma spoznava, same besede so vas in obljube.

Demokratski bankirji izgubljajo vedno več tal v malem obrtništvu, ki je prizadeto z novim stanovanjskim zakonom. Za to je njihova pomožna četa nacionalistov-fašistov stopila v akcijo. Seveda jim smrdi delavsko kulturno delo, zato so napadli Svobodaše, ki so se vračali iz Koroške, na kolodvoru. Delavstvo je tej kapitalistični pomožni bandi mnogo dolžno. Obračun ne izostane. Narodni socializem je položil njegov očak Roglič sam v trajni grob. Kot občinski svetnik je praktično izvedel njegov narodni socializem, ter postal najemnik mestnega kina, ki je mestno podjetje. Lepa porcija njegovega socializma. Naš občinski svetnik je protestiral proti temu, da se izroči mestno podjetje v izkoriščanje občinskemu svetniku, ki ga je ljudstvo volilo za to, da gospodari z občinskim premoženjem v dobrobit nižjih slojev mesta. — Delavec, ali boš naroden socialist? Proč s škodljivci. Mariborčani smo deležni tudi novega skrpučala SKS in HSS. Radičevci in kmetijci (samostojneži) se hočejo prilizniti delavskemu razredu. Ti ljudje, ki se z vso silo oklepajo Pašičeve brade, ter so odvrgli njihova glavna načela, ne morejo biti zaščitniki proletariata v njegovem razrednem boju, ter bodo ostali enaki mariborski radikaliji, ki spi in tiči v Tavčarjevih imetjih. Bivši gostilničar v Delavskem domu Fleis, ki je bil veliki zagovornik laži socializma — pravi — da mu gre v njegovi novi štajerski kleti v narodnem domu in radikalni stranki „kšeft“ bolj kot v Del. domu; menda zato, ker se inserira v „Volksstimme“. — Dober tek — povojni kšeftsocializem. V zadnji izvanredni seji mariborskega občinskega sveta se je sklepalo o oddaji dela nove mestne hiše, ki se zida v Frančiškanski ulici od davka na tovarnino. Večina se je odločila za dražjega slovenskega podjetnika Živiča. Takšno je gospodarstvo mariborskih večincev v občini. Naš sodrug Razboršek je kot prvi izjavil v imenu delavstva, da se odda delo eni solidnejši tvrdki in ki bo pri delih priznavala delavske kolektivne pogodbe.

Socialisti, ki so zastopani, kakor v vseh, tako tudi v stavbnem odseku, so se zedinili potem njihovega člana v tem odseku z ostalimi nacionalisti za dražjega podjetnika Živiča, pri katerem je delavstvo brez zaupnikov iz strahu pred podjetnikom. Ko so socialisti slišali principielní govor proletarca našega sodruga so v zadnem momentu potom Ožlaka navidezno zavzeli opozicionalno stališče, ker je bila seja javna. Pred delavsko javnostjo se hliniti, zahrbtno pa delati „sporazume“ z buržuazijo, to je zopet eno poglavje za razredne delavce-trpne. V zadnji redni seji je že nadomestil takega socialistar dr. Favaja njegov namestnik Petejan; med temi ostanki ni vse v redu, po krivdi političnih avanturistov v socialpatriotskih vrstah.

Večina v občinskem svetu nima nobene resnega smisla za socialno skrbstvo, posebno mestnih revežev v sirotišnici jim ni mar. 35 tisoč je odtrgala ta gospoda od ust tem revežem, ter razdelila denar na razna klerikalna društva, Rogličevo Bratstvo itd. tudi konjerejskemu društvu. Torej društvo bogatašev se podpira na račun trpljenja naših najrevnejših. Naš sodrug je odločno kot prvi zavzel stališče, da se denar porabi za zboljšanje hrane mestnim revežem. Ali besede delavca pri gospodi najdejo vedno gluha ušesa. Delavci sodite in delajte za prebujenje veličana, ki bo vstal. Proletarce.

Dopis iz Jesenic. Iz kratkih časopisnihotic je posneti, da nameravata gg. Pucelj in Prepeluh započeti tudi v industrijskih krajih lov na kaline, s katerimi bo šef gosp. Radič mašil odprtine, ki se pojavljajo po kapitulaciji Radiča v vrstah pred nedavno še slovite H(rvatske) R(epublikanske) S(eljačke) S(tranke).

Skoro bi človek dvomil o resničnosti teh poskusov, o osobito pa oni industrijski delavci, ki so se udeležili Puceljevega shoda, katerega je imel dne 8. septembra t. l. ob priliki njegove prireditve „kmetijske ohceti“ na Bledu, kjer je nastopil proti osemurnemu delavniku v tovarnah in s tem hotel nahujskati kmete proti industrijskemu delavstvu. V koliko je g. Pucelj žel uspehov med tamošnjimi kmeti, nam ni znano, znano nam pa je, da se položaj kmeta ni prav nič zboljšal tudi ne po vstopu HSS v vlado, od katere nima koristi ne kmet in ne industrijski delavec, pač pa je za enkrat rešen skrb izmed števila 314 neizvzeti g. Pucelj.

Radovedni smo, s kakšno demagogijo bosta gg. Pucelj in Prepeluh operirala med industrijskim delavstvom za HSS, ker kot odkrita sovražnika osemurnika se bosta med industrijskim proletariatom razkrinkala kot služabnika kapitala, če bosta pa skušala hujskati industrijsko delavstvo proti kmetiskemu, se njima pa tudi ne bo obneslo.

Da se povrnemo k osemurnemu delavniku, kateri tiči v želodcu zastopnikom agrarnega in industrijskega kapitala od najreakcionarnejše RS do SLS, pa bodi povedano, da bi se tudi kmetu dalo skrajšati delovni čas, ko bi ti zastopniki v parlamentu imeli resen namen pomagati kmetu in sicer, da bi delovali na znižanje izdatkov za vojne namene, kar bi znatno zmanjšalo davke, pod katerim je čita kmetski in industrijski delavec, na drugi strani pa, mesto da se vodilni državniki krogi interesirajo za tehnične iznajdbe v svrhu izpopolnitve moralnega orožja, naj bi se koncentrirala vsa ta skrb za tehnično izpopolnitve poljskega orodja, s katerim bi se kmetu olajšalo delo, ob enem pa bi se mu skrajšal delovni čas in se povečala množina poljskih pridelkov.

Te dni se je pojavil pri nas klerikani poslanec in kakor čujemo, je klerikalne pristaše začel pripravljati na redukcijo naših plač pri KID in to kljub temu, da sedanje plače niti od daleka ne odgovarjajo za minimalne potrebe človeškega življenja, in zelo dvomimo, da bi delavci v klerikalnih vrstah soglašali z nameni svojega voditelja.

Tako se porajajo prijatelji delavstva, eden za podaljšanje delovnega časa, drugi za znižanje delavskih plač in če to sumiramo, potem smo na jasnem, da gre za oboje in če ostanemo še nadalje razcepljeni na razne nacionalne in verske organizacije, katere nimajo nič skupnega z razrednim bojem in z zboljšanjem delavskih težkih razmer, potem smemo računati, da bo kapitalizem z njegovimi pomagači vse to izvedel brez posebno resnega odpora.

Pripomniti moramo, da vsi meščanski politiki naglašajo, da je podaljšanje delovnega časa in znižanje delovnih plač v interesu države, t. j. za okrepitev njenih financ, katere trditve pa šepajo na obeh nogah že z golim dejstvom, da so skoro vsa industrijska podjetja zasebna last družb ali posameznikov, kateri bi po podaljšanju delovnega časa in znižanjem plač spravili še ta dobiček v svoj lastni žep, državni interesi pa bi ostali prav lepo na cedilu.

Iz vsega tega posnemamo, da nas delavce čakajo še hudi boji za življensko eksistenco in ohranitev osemurnika, v katerem boju je posamezni delavec premagljiv; zmaga pa v strnjjenih enotnih vrstah razredno bojeve organizacije. Zato bodi naše geslo: „Vsi, ki v potu svojega obraza ustvarjamo bogastva, s čim vzdržujemo državo in celi svet, strnimo se v enotni, razredno-bojevni strokovni organizaciji!“

Kovinarji.

Delavska akademija

pride pod okriljem podr. DTKZ „Svobode“ v Ljubljani v času od 1. oktobra 1925 do 30. aprila 1926 30 predavanj in sicer po sledečem sporedu: I. Iz splošne zgodovine. 8. oktobra Zgodovina srednjega veka, 15. Doba francoske revolucije l. 1848; Pariška komuna; 22. Karl Marx in njegova doba; 29. Zgodovina Rusije do danes. II. Iz naravoslovja in filozofije: 5. novembra Postanek zemlje in živih bitij; 12. Socialni boji živih bitij; 19. Električna, radio in moderne tehnične iznajdbe; 26. Glavni

filozofski problemi. III. Iz leposlovja, umetnosti in znanosti: 3. decembra O leposlovju; 10. Ivan Cankar (ob priliki sedme obletnice njegove smrti); 17. Kiparstvo in slikarstvo; 30. O fiziki (Einsteinova teorija itd.); 7. januarja 1926 Moderna telovadba; 14. Organizacija delavske izobrazbe. IV. Iz delavskega gibanja in o gospodarskih vprašanjih: 28. januarja Slovensko narodno gospodarstvo; 4. februarja Problemi mednarodnega gospodarstva; 11. Zgodovina in početki delavskega gibanja; 18. O združništvu; 25. Žensko gibanje; 4. marca I. Delavska olimpijada v Frankfurtu; 11. Bodoča proletarska država. V. Iz socialnih problemov: 25. marca Socialna politika in delavstvo; 1. aprila Socializem in komunalna politika; 8. Zdravje in delavski razred; 15. Alkoholizem; 22. Seksuelno vprašanje. Poleg teh predavanj priredi Del. akademija še: 23. decembra 1925 Glasbeni večer; 21. januarja 1926 I. recitacijski večer in 18. marca II. recitacijski večer.

Predavanja se bodo vršila vsak četrtek (razen dveh predavanj, ki se bosta vršila v sredo dne 23. in 30. decembra) od 7. do 8. ure zvečer v III. državni realni gimnaziji v Bethonovi ulici (v poslopju ček. urada).

Priglasje za predavanja sprejemajo: Tajništvo DTKZ „Svobode“ v Židovski ulici 1-I. (nad drogerijo Kanc), Strokovna komisija za Slovenijo v Šelenburgovi ulici 6-II in vodstvo Delavske akademije tik pred posameznimi predavanji.

Pri posameznih predavanjih se bodo pobirali le prostovoljni prispevki.

Odbor delavske akademije v Ljubljani.

Prvo predavanje Delavske akademije,

katere program prinašamo v današnji številki, se je vršilo 1. oktobra 1925. Predaval je prof. Lončar o v razporedu označeni snovi. V sled pomanjnjega prostora ne moremo in ne bomo mogli prinašati teksta predavanj, kakor že lejo sodrugi iz dežele, ki nimajo prilike obiskovati predavanj. Samo o načinu in metodi predavanja bi hoteli izraziti par misli.

Delavska akademija je delavska ustanova, pod okriljem „Svobode“, ki je delavsko izobraževalno društvo, ki je socialistično izobraževalno društvo. Želeti bi bilo, da bi Delavska akademija ne postala samo nekaka ljudska visoka šola, ki smo

Zbirajte za tiskovni sklad!

jo imeli že na ljubljanski univerzi, ampak da bi postala več, da bi postala socialistična šola, socialistična razredna akademija, iz katere bodo izšli socialisti. Zato pa bi bilo treba, da so predavanja podajana z vidika nazora historičnega materializma in da bi morala biti rdeča nit skozi vsa predavanja osobito v ciklusu predavanj iz zgodovine socialni in politični moment (razvoj razredov, privatne lastnine itd.). Predavanje prof. Lončarja je bilo v tem oziru nepopolno, kar seveda ni njegova krivda: Predavati je imel splošno o „Zgodovini starih Grkov in Rimljanov“ in je to nalogo tudi častno izpolnil.

Predavanje je bilo sijajno obiskano. Cel prostor prenapolnjen, še na hodniku je poslušalo mnogo delavcev in delavk. Delavstvo hoče izobrazbe, če bo „Svoboda“ oživela, bo mogla vršiti važno vlogo v emancipaciji proletariata od buržuazne kulture in kapitalistične ideologije. L.

Izdajatelj za konzorcij Kusold Alojzij, Ljubljana
Urednik: Albert Hlebec, novinar, Ljubljana.
Tiskarna Josip Pavliček, Kočevje.

39

Sreča Vas išče!

Efektna loterija Narodno kulturnega društva Mala Nedelja. — 300 dobitkov v vrednosti 15.550 Din. Žrebanje nepreklicno 15. novembra 1925. Srečka stane samo 5 Din.

Kupujte in naročite srečke takoj skupno pri Narodno kulturnem društvu Mala Nedelja. Pošljite znamke v pisnu!